

MESEČNI
POŠTNI
LIST
* DIJAŠKI *
* LJUBLJANA *
* 1930 * 31 *

Vsebina 7. številke

Jelenka, Moj »Miško«. — Olaf Severni, Gozd šumi. Pesem. — Peter Volk, Zgodba o lepi Vidi. — J. P., Na zapečku. — Radovanov, Slepčeva prošnja. Pesem. — Iztok, Ves sem utonil v večer. Pesem. — Iztok, Žalostna. Pesem. — Ivanuška, Zvezde medlijo. Pesem. — K. Kregar, Hrepenenje. Slika. — Brnčič-Vanjuša, Noč. Pesem. — Brnčič-Vanjuša, Bele noči. Pesem. — Iztok, Nočna melodija. Pesem. — Iztok, Odpusti. Pesem. — K. Kregar, Deklica. Slika. — K. Kregar, Prošnje. Slika. — Ivanuška, Jesenski vzdih. Pesem. — Vladimir, Vseh vernih duš dan, Božična misel, Planika. — K. Kregar, Sv. Stanislav. Slika. — Vladimir, Ljubez in sovraštvo. — Literarni pomenki. — Jelenka, Povest mladenke. — Matija Kračmanov Valjavec. S sliko. — Hladnov, Zimska pesem. — M. Pregelj, Hudič maliči pisatelju roko. Slika. — Olaf Severni, Ave Maria. Pesem. — Vladimir, Pomenkarju. Pesem. — Radovanov, Pesem dreves. — Olaf Severni, Zimska balada. — Jordan, Ilustracije. — Vladimir, Božič. — Bizjak, Kako sem zaslužil v počitnicah dva »jurja«. — Iztok, Bom stopil na goro. Pesem. — Črna deska.

Uredništvo lista: Bl. Poznič, Ljubljana, Sv. Petra c. 53/I.

Na uredništvo se pošiljajo vsi rokopisi in dopisi, ki so namenjeni za objavo v listu. Rokopisi se ne vračajo.

Uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 5.

Na upravo se naslavljaajo vsa naročila in reklamacije.

Vsak naročnik, naj dobiva list naravnost na svoj naslov ali pa pri poverjeniku, mora poravnati vso naročnino v prvi polovici letnika, sicer ne bo dobil več šeste številke.

Mentor izhaja med šolskim letom vsakega 1. v mesecu. Urednik Blaž Poznič, izdaja Prosvetna zveza (dr. Jakob Mohorič), tiska »Slovenija« (Albert Kolman, Ljubljana, Celovška cesta 61).

Celoletna naročnina za dijake Din 30.—, za druge in zavode Din 40.—. Posamezna številka Din 4.—. Plačuje se naprej. — Štev. ček. rač. pri poštni hranilnici v Ljubljani 14.676.

Naročnina za Italijo: Lit 10.— za dijake, Lit 15.— za druge; za Avstrijo: S 4.— za dijake, S 6.— za druge. — Plačuje se po italijanskih, ozir. avstrijskih čekovnih položnicah »Katoliških misijonov« v Grobljah pri Domžalah. — Naročnina za Ameriko 1 dolar, za vse druge kraje vrednost 4 švic. frankov.

Poverjeniki dobivajo za vsakih 10 plačanih izvodov enajstega zastonj. — Plačati pa morajo vso naročnino za vse naročene izvode pred izidom šeste številke vsakega letnika.

MENTOR

18. LETNIK

MAREC 1931

ŠTEV. 7

Jelenka:

Moj »Miško«.

Miško je ljubezniv ciganček, moj rjavi prijateljček, otrok z začudenimi, široko odprtimi očmi. Bradice nikoli ne zaziblje hudomušen smeh, tiha resnoba je načrtana na bledih ličecih. Tako je moj zali Miško res ljubko dete. Kje pa je? Kdo je? — Kje je, ne vem. Kdo je, ne vem. Nekoč je hušknil mimo mene kakor misel, otožno je klical matko in plakal. Nikoli več se ni vrnil, oziroma vsak dan. Zdaj veste.

Miško je junaček moje prve povestice, prvega spisa. Tako me je navdušil, da nisem hotela vreči v koš počekanelega papirja, češ, bom še brala. Kako in kdaj je bila napisana na belem listu kratka povestica, res ne vem. Spominjam se še, da sem pogumno zapečatila ovitek in da sem z velikimi črkami napisala ime gospoda urednika in hajdi! že je bilo pismo v poštni skrinjici! Oj, gorje! Zdaj sem se šele zavedla, kaj prav za prav delam. Obstala sem pred tisto zaklenjeno omarico, rdečica mi je silila prav v lase, jeza in strah sta se me začela pollaščati. Najrajši bi razbila ta železni nabiralnik. V veži je stopical pismonoša, si gladil brado, gledal in mežikal.

»Stopi k njemu!« — Korak, beseda . . .

»Ne, ne potem bo pa vedel!«

Kaj storiti? Hm, pomoči ni. Pohitela sem domov. Sram me je bilo, češ, vsak, ki me bo srečal, bo vedel, da sem nesla na pošto veliko, veliko pismo in da sem ga nekako skrivala. Pritekel je otrok, prav živo me je pogledal, se zasmeljal in zbežal. Ta me je videl! Še hitreje sem stopala. . . Prišel je visok mož, ozrl se je vame in zdelo se mi je, da je sklonil glavo, da bi bolje videl moje preplašene oči. Ta tudi ve! Proč, proč! In deklič je prevzetno hitel mimo mene, kot bi mislil, kaj tisto! Tudi ta me pozna!

Srečno je minula pot do doma. Kaj bo pa zdaj? Očeta si nisem upala pogledati. Vedel ni ničesar o mojem pogumnem koraku, ker sem se bala pokazati mu otročarije, misleč, za starega moža taka reč ne more biti zajemljiva. Pa vendar, saj je sivolasi trnovski župnik tudi resen mož! Seveda, toda že dobro pozna take spise.

Korak je bil storjen, zdaj pa pogumno naprej. Pogumno? Ha! Mislim, da stoji ta beseda samo na papirju. Kako počasi so tekli dnevi, kaj šele tihi večeri, ko je stal Miško živ pred menoj s svojim okroglim obrazom, globokimi očmi, nežnimi ročicami! In Barica je tiho šepetala na moje uho, prav tako kot je govorila Mišku — otroško zaljubljeno. Mene pa je plašila misel: bral bo in bo vedel, kako mislim. Bral bo o Barici, ki je rešila Miška, o ciganu, ki je tako milo igral svoji lepi Ilonki, o črnih plesalkah, in bo mislil:

»Otročarije, norčije, neumna zaljubljenost!«

Da bi se vsaj pismo izgubilo na pošti, ali pa da bi ga urednik sam založil

ali vsaj vrgel v koš brez odgovora! No, to je bila le hipna želja. Kako bi mi bilo, če bi se to res zgodilo, ne vem. Kakor rečeno, noč in dan me je mučil moj ciganček.

Minuli so meseci. Moj Miško je bil že Bog ve kje, niti spomnila se nisem več nanj. Vesela velika noč je potrkala na duri. Veliki petek... Kaj je vse prinesel ta svečani veliki teden! Meni tudi. Komaj je nas dobra in skrbna mati odpodila iz kuhinje, kjer se pripravljajo potice, je že potrkal pismonoša na vrata. Začel je deliti velikonočna voščila: zajčke, pirhe, kokaške. Meni pa lepo belo pismo s tipkanim naslovom. Moje? Odkod neki? Uradna reč? Berem...

Joj, veselje! Urednikov odgovor. Ugodna ocena! Torej vendar ni šala! Pa sem se bala, kaj bo. Večjega veselja bi mi res ne mogla prinesiti velika noč. Pa ta prvi, prav ta prvi spis, prva kratka povestica, ki ima začetek in konec!

Kaj me je poučil ta odgovor? Kje bi sama izsledila take napake! Orožnik mi je bil takrat kar všeč in nekaj naravnega se mi je zdela matkina smrt, ko so ji vzeli sinka. Nalovljeni otroci so tvorili tam za ograjo krasno skupino v mojih mislih. Zdaj šele prav gledam in sodim. Kako odveč so orožniki! Tisti resni, strogi možje med nežnimi, skrivnostnimi cigančki, med razigranimi otroki. Potem pa matkina smrt! Hipoma se zgrudi na tla, kakor na primer Hasan-aginica ali majka Jugovičev. Pa zakaj? Zato, ker so ji za nekaj dni vzeli Miška. Nenaravno. Potem še tisti nalovljeni otroci! Zdaj sama ne vem, kje sem jih pobrala. Kar iznenada so jokali tam za ograjo pred veliko hišo, med njimi sta bila Miško in Barica.

Tako je na vse zadnje le res, da je treba človeku, resnico povedati, ker sam je ne spozna kmalu, zato se često spametuje prepozno.

Eno pa me je še strašno skrbelo, namreč urednikov: »Pridite po rokopis!« Moj Bog, še ta najhujši korak! Kolikokrat mi je misel pohitela tja v urednikovo pisarno, kjer leži moj rokopis morda v družbi stoterih in čaka, da ga pridem iskat. Časih me je pot peljala prav na trnovsko stran. Od daleč sta se belila zvonika lične cerkve. Toda premalo poguma sem imela. Bog ve, če ne bo hud, če ni morda strog, resen. Kako se prepričati o tem?... Aha! V nedeljo bo imel pridigo. Hajdi tja! Nasproti lece je bil ob steni skrit kotiček, prav zame, tam pri oltarju Žalostne matere božje. Smuknila sem mimo pobožnih ženic in spet sem čutila vprašujoče poglede. Ah, kaj mislijo? Poznajjo me...

Pozvonilo je. Počasi, svečano se je prikazal možati duhovnik, jasno je odmeval njegov glas po cerkvi. Ko je bral iz svete knjige, sem ga prav natančno premotrila in zdel se mi je sila resen in strog. No, morda zato, ker je bil neki zelo svečan evangelij, mislim da tisti dogodek: »Vi, gadjja zalega, hinavci, pobeljeni grobovi!« Drugega nisem slišala. Motrila sem visoko čelo, sive lase, tiste značilne poteze na obrazu, ki razodevajo Gorenjca, kratkomalo, prav tak se mi je zdel kot na prvi strani svojih spisov.

Pogled po cerkvi... V kotičku, kjer sem stala, je obvisel njegov pogled. Joj, pozna te! Zbegano sem se ozrla v žalosten Marijin obraz, štela sem gubice njenega plašča, opazovala sem ljudi okoli sebe... Še en pogled gori! Vidi me! Nejevoljno, v zadregi sem se prestopila z ene noge na drugo, toda, oh, slišalo se je. Ženice so se zdramile iz spanja. Ta in ona me je zvedavo premerila od nog do glave, meni pa je bilo vroče, vroče... Mar je to očitno mesto, da vsi sem gledajo, mar je to prostor za javne grešnice, spokornice? Lučke so migljale pred mojimi očmi, zvezde, luna, solnce, svetovi — amen! Spet se je zasvetilo in dan se je vrnil. Ven, ven iz te govoreče cerkve! Zrak mi je vrnil

moči, solnčni žarki so mi dali poguma. Tako omamljen še naš veliki pevec ni odhajal iz trnovske cerkve. Tako brez upanja...

Nekoč, preteklo je že več mesecev, me je zopet mučila misel na mojo povestico. Hočem! Beseda izrečena, zdaj pa glej, da ne bo zarečena! Povabila sem tovarišico, naj me spremi v Trnovo, kjer se mislim oglasiti pri gospodu župniku. Prav veselilo jo je. Ob dveh sva že pritisnili na kljuko. Prijazno dekle nama je prihitelo naproti in reklo: »Ob treh!«

»Dobro,« sem si oddahnila, »da se vsaj malo opogumim.«

Daleč tja po beli cesti sva hiteli. Nekje so se začuli žabji glasovi. Tja! »Vidiš, žabji marof sva odkrili danes. Tako ti godejo ti krakarji, kot bi imeli svatbo dan in noč.«

»Tri bo ura, vrniva se!«

Še eno marjetico je utrgala moja spremljevalka Krista, vprašujoč rado vedno: »Dober, siten, hud,« misleč, da verjamem takim vražam, in odhiteli sva nazaj.

»Ura bije. Tri,« sem se zdrznila.

»Poj sonete!« se je pošalila Krista.

Zvonec je zapel. Zdaj! O, da bi ga ne bilo doma! Prepozna misel. Že je zarožljalo v ključavnici in že je stal pred nama kreпки mož, prijaznega obraza, prav tak kot na sliki v knjigi »Pod svobodnim solncem«.

»Odkod?«

»S Sela.«

»Aha! Kako je že bil naslov?«

»Miško.«

»Aha, kaj je že bila vsebina?«

»O Mišku, ki so ga vzeli orožniki.«

»Že vem. Samo kam je založila tajnica rokopis? Ženske so res vse take — ...

»Gospod, saj ni treba —«

»O zakaj ne! Če že ni v košu, mora biti kje —«

»Ni važno!«

»Aha, tu je. Kdor išče, najde. Zdaj pa pogledjmo! Veste, kdor piše, mora imeti resnično življenje pred očmi. Kar napiše, ni treba, da je resnično, pač pa tako, da bo vsak, ki bo bral, rekel: Da, takole je bilo! — Kje ste vi pobrali otroke kakor jurčke po dežju? To ni naravno. Se že zgodi, da tu in tam cigani vzamejo otroka, no, ampak mislim, da no vsej Gorenjski samo dva, če so sploh že kdaj katerega. Potem pa: »Vedel je le za svojo lepo mačko, s črno kito od zadaj, spredaj pa ji je čop črnih las drsel po ramenih.« Kako neki je to? — Dalje: »Otroci so sovražno gledali, vzgojeni brez ljubezni, brez matere.« — Kakšni otroci so to? Seveda, vse to se da popraviti in urediti. Le pogumno naprej!«

Trnovska cerkev se mi je zdela čudovito lepa in ceste pa hiše trnovske so bile kakor gradiči in parki.

Olaf Severni:

Gozd šumi...

Od one strani
je veter zavel,
ves gozd je objel,
da tajno šumi.
Ah, tajno šumé
vrhovi dreves

in debla se brez
v solncu blešče.
Prek solnčnih ravni
glasovi beže
in se gube,
a v gozdu šumi...

Zgodba o lepi Vidi.

Sivi, pusti bolniški zidovi, mračna žalostna sobica, bela čista postelja, v njej mladi bolnik. Vidim prsi, ki hropejo in bodo izhropele, čutim življenje, ki ugaša in bo ugasnilo. In so žalostne solze v njegovih očeh in so žalostne solze v mojih očeh. Njegove ustnice se trudno pregibljejo in govori težko, težko...

... Jutro 11. junija 1930. Zutulile so sirene v tovarnah, po cestah je zašumelo in zaropotalo — Maribor je vstal iz nočnega sna in zaživel v mogočnem tempu v pomladanskem jutru.

Vstal sem ob prvih utripih prebujenega mesta in si pomel zaspane oči. Roj misli mi je v trenutku preletel trudno glavo in silno, prekipevalno občutje me je vrglo iz postelje.

Zadnji dan v mestu, zadnji dan duševnih blodenj ter neprestanega nihanja iz skrajnosti v skrajnost, zadnji dan nemirnega hrepenenja in iskanja lepe Vide ter vrnitev v mir, v naravo, da se odpočijem od duševne napetosti devetih mesecev.

Objel me je vrtinec valujočih ulic. Počasi, prav počasi sem stopal proti gimnaziji ob navalu vseh mogočih občutjev, da se je srce komaj ustavljalo tolikemu pritisku.

Gimnazija. Včasih sem živel samo tebi z vso vdanostjo svoje mladosti in ti si mi kakor dobra mati drobila svojo učenost v hrepenečo dušo. Pa je nastal v meni prelom in sem prišel iz ravnovesja. Zdvomil sem nad teboj, ker se mi je zazdelo, da je med tabo in življenjem izven tebe velik, globok prepad. Nisi me več zadovoljevala in le prisiljeno, z bridko pomilovalnim nasmehom sem prestopal tvoj prag...

Nesrečen človek! Tako silno je v meni neizmerno hrepenenje po nečem neznanem, po lepi Vidi, da mi hoče včasih razgnati preozke prsi. In iščem, tipljem in blodim brez uspeha in ne najdem miru. Globoka, žgoča rana se je zagrizla v moje srce, da bi rjovel in tulil od bolečine kakor obstreljena zver. Vprašal sem nekoč izkušenega moža, kdaj se bom ustalil, ali bom našel mir in lepo Vido. Pa mi je rekel sivi starček neizprosno trdo: »Nikoli! Ostal bi rajši doma v zatišju in ne hodil na pot. Z neutešenim hrepenenjem boš blodil okoli, dokler se ne zgrudiš pod svojo bolestjo!« In tačas sem zaslutil vso strašno resničnost njegovih besed, pa se vseeno nisem udal...

Vstopil sem v svoj razred, ki je drhtel v napetem pričakovanju. Razrednik je delil spričevala in dajal nauke, kakor je pač navada. Jaz sem bežno preletel svoje ocene, se porogljivo nasmehnil in odšel na stanovanje po culo. Nato pa sem skoro zdirjal na postajo, da se odpeljem brž, brž. Že se je začel premikati vlak, poln veselih, razposajenih študentov. Ozrl sem se skozi okno in rekel: Zbogom!«

Zadnjikrat je splaval moj pogled po mestu, ki je bilo pozorišče moje tragedije. Vlak je drdral... Drava, zeleni borovi gozdovi, pisano Ptujsko polje s travniki in njivami... Zadišalo je po miru, po svobodni sproščenosti. In slednjic — domača postaja, konec vožnje. Hitro sem izstopil in zadihal oživljajoč domači zrak. In doma veselo snidenje.

Bil je vroč poletni dan. Zamišljeno sem stopal proti potoku ter se grizel z mislimi. Mahoma, kakor da bi padla z neba, stoji pred mano učiteljica Tinka ter mi začudeno pogleda v oči. Lepo dekle, polno solnčnega smeha in kipečega zdravja. In njene oči! Mirne, spokojne in obenem tako žive, v dušo prodirajoče. Kakor da bi se zrcalila v njih sama lepa Vida...

Lepa Vida? Da, prav zares, zdaj sem jo videl na lastne oči, videl sem,

da jo nosijo izvoljeni ljudje s seboj in da živi v njih utelešena. Kako, da je nisem opazil že prej, ko sem jo iskal in blodil za njo brez uspeha? Našel jo bom, nekega dne se bo pojavila v moji duši!... Saj vendar živi, pa sem mislil, da je umrla!

Radostno sem legel v mehko travo ob potoku in položil knjigo predse. Pod mano je žuborela kristalno čista voda ter se lesketala v žarečem solncu. Čila svežost in zdravje je velo iz šumečih valov. Kakor črne deključje oči so vabili valovi ter se smehljali mimoidočemu, da je telo kar vztrepetavalo v nemirnem hrepenenju. V brezumni naglici sem strgal raz sebe obleko, obstal za hip v napetem, radostnem pričakovanju ter se nato divje pognal v žuboreči tolmun.

Tisoč občutkov je v trenutku spreletelo moje telo, začutil sem v sebi dolgo zatajeno vroče kipenje, neugnano moč telesa in duha ter blaženo ugodje, da sem kakor brezumen vzklikal v poletni dan. Bilo je kakor na nekem bajnem, začaranem svetu. Valovi so me božali tako prijetno in mehko, vse mišice so nemirno drgetale, prsi so se svobodno širile, srce je bilo s silovito jakostjo ter se naslajalo ob neizrekljivih sladkostih. Zdelo se mi je, kot bi se po dolgem času nenadoma osvobodil železnih spon ter se znašel v neomejeni svobodi. Iz prejšnje neubranosti in razkrojenosti je nastalo v trenutku popolno ravnovesje vseh sil, ki so se svobodno udejstvovala v divji sproščenosti. Začutil sem nove, dozdej še neodkrita sile ter se skoraj brez uma zaganjal po šumečih valovih. Včasih mi je bilo telo mehaničen nestvor in sitna spona duševnega udejstvovanja, zdaj sem ga občutil kot sladko lastnino, polno neizmernih dragocenih zakladov, varno posodo silnega duha. V ritmičnih sunkih je dobil vsak gib odmev v moji duši, ki je vriskala in hvalila Boga za vso to lepoto, za to radost. Misli so mi bile tako čiste kakor kristal, tako jasne, da bi jih lahko prijel, in zdelo se mi je, da morem v duhu objeti ves svet, vse neskončno stvarstvo. Kakor da bi bila v meni sama živa pesem, lepa kot pisano polje, silna kot grom... O, lepa Vida!

Čez potok je vodila brv in ljudje so začudeni obstajali na potu ter mislili, da sem čisto gotovo zblaznel. »Zijala«, sem si mislil in se za njih pikre opazke nisem nič zmenil. »Ko ne veste, ljudje božji, kaj se pravi najti lepo Vido!«

Polagoma, čisto polagoma pa se me je začela lotevati neka omotica, ki me je delala zaspanega in mi jemala zavest. Preveč je bilo vsega, preveč! Pa sem le odlašal in se obotavljal iti iz vode, ker sem se bal, da izgubim tako dragocen biser, ki sem ga pravkar, po dolgem trudu čisto slučajno našel. Omotica je bila vedno hujša, končno sem se streznil in se skušal spraviti na breg. Toda — občutil sem silno slabost in le mrtvo mahal z rokami kakor v spanju. In že me je zgrabil deroči tok ter me odnesel s seboj. Nisem se mogel ustavljati in kakor v sanjah sem gledal in poslušal. Nad menoj jasno, modro nebo in žareče solnce, mimo mene bežijo zelene vrbe... Čutim, kako se umikajo prestrašene ribe pred menoj... Lahen šum vetra, blesk šumečih valov... Misli blodijo nesmiselno v zaspani omotici... Potem nekaj, podobno silnemu strahu, potem sladka groza in potem nič več...

»Oh, ti nesrečni otrok moj!«

Ležim na trati, vzbuja se mi zavest. Pred menoj zdravnik, poleg njega jokajoča moja mati, zadaj vse polno drugih ljudi. Rad bi nekaj povedal, pa me je silno zbudlo nekje v prsih in beseda je zamrla na stisnjenih ustnicah. Potem me je streslo in sem bruhal vročo, rdečo kri...

Sivi pusti bolniški zidovi, mračna žalostna sobica, bela, čista postelja z vročo krvjo oškropljena, v njej mladi mrtvec...

O, lepa Vida!...

Na zapečku.

Pozimi je bilo. Mraz je pritiskal skozi vežo in vrata naravnost na mlačen zapeček, kjer so sedeli trije drobčeni, v majhne srajčke odeti otroci! Stikali so se drug k drugemu, da so bili kakor en sam gol klobčič. Glavice so se dotikale v petelinčkih in šepetali so skrivnostne besede o Jezuščku, ki bo prinesel kupe sladkarij, prekrasen voziček, avtomobil, železnico in še celo vojsko vojakov.

Tedaj pa se je oglasil najstarejši, štiriletni Tonček, v obrazek ves bled, z narahlo odprtimi usteci, in je povedal bratcu in sestrici: »Ne, vojakov pa nimam rad. Rajši bi imel lopatico in sekuro, kakor jo je lani dobil sosedov Tinče. Ali ne vesta več, kaj so mama rekli, da so vojaki ubili ateka, ko je bil sam vojak. Saj je rekla mamica, da bi bila rajši sama umrla, kakor da so ubili ateka, ki je vsak dan prinesel domov kruha, da smo bili vsi siti.«

»Čudno,« je zmajala sestrice.

»Lačen, mama, kruha,« je poklical nenadoma triletni Lojzek mamico, ki je ležala v postelji pri vratih.

V lice blede ko mrlič je pogledala mati na zapeček. V očeh so se ji svetlikale solze.

»Mamica, zakaj imate solze v očeh, da nisem vesel. Meni je hudo, mamica, če vas vidim tako. Posmejte se, da se bomo še mi smejali. Zvečer nam bo Jezušček prinesel vsega dosti. Meni sekirico in lopatico. Lojzek bi pa rad imel vojsko. Kajne, mamica, da mu Jezušček tega ne bo prinesel?«

»Ne, ne, Tonček, vojakov dobri Bog ne nosi, ker jih ne mara.«

»Da Bog vojakov ne mara?« je žalosten vprašal Lojzek bratca in sestrico.

Mamica je z zaprtimi očmi povedala, da jih Bog ne mara, ker vzamejo otrokom ateka, atek pa da otrokom kruha.

»Mamica, zato sem lačna, ker že tako dolgo nisem videla ateka. Kje pa je, mamica,« je boječe prosila Anica, najmlajša, še čisto mamina.

»Atek je pri Jezuščku v nebesih.«

»Pri Jezuščku?« je neverno zmajal Lojzek. Pomislil je in se važno ozrl v bratca in sestrico in skrivnostno dahnil vanja: »Potem pa atek pride z Jezuščkom in nam bo prinesel.«

»Oj, oj!« sta vzkliknili oba, mati pa se je v postelji obrnila in tiho zaprosila v večerni somrak: »Ljubi Bog, zakaj si jim vzal očeta?«

Kakor v odgovor so vsi pomolčali, da se je slišalo v izbo svištenje vetra zunaj na cesti in polju.

Prosteje je zadihala Anica in rekla: »Jaz bom pa Jezuščka prosila, naj da mamici zdravje in naj ateka vrne, da bomo spet imeli kruha.«

»Le prosite, ljubčki moji, prav lepo ga prosite, da vam da kruha in meni zdravje.«

Vsi so sklenili ročice v molitev, mati pa je s prisrčnim pogledom blagoslovila svoj rod in rekla: »Zdaj pa zaspate, angelci vas bodo čuvali, jaz pa grem k ateku.« Solze so ji zalile oči, otroci so se spogledali in se še tesneje pritiskali, potem pa zaspali v somraku na zapečku. Njih duše so sanjale o Jezuščku in ateku, ki po hišah hodita in v skladovnicah delita dobrote in napolnjujeta hiše od vrha do tal s samimi sladkostmi.

Radovanov:

Slepčeva prošnja.

V mraku dotipljem se k Tebi, Vsevidni.
Črna boleš me skeli v očeh...
V svoji boli in tugi ves zdvojen,
v temo pogreznjen, Te prosim na tleh.

Druge iz teme rad vodil bi k Luči. —
Slepec iz Jerihe kliče, Gospod!
Luč si — in Solnce! Posveti mi v temo —
slepцу, ki vase zdaj išče si pot!...

Iztok:

Ves sem utonil v večer...

Ne vem, kam šla je moja boleš.
Morda je žalostne smreke ovila?
In kam rdečica iz mojih oči?
Se morda je v zarjo večerno izlila?...

Kot bi cigan na vijolino igral,
je v moji duši mehak glas zapel
in mi prinesel sladko je skrivnost:
Ogenj je v tebi, mlad si in bel...

Iztok:

Žalostna.

Golim drevesom v aleji je veter jesenski
v predsmrtnem strahu mrtvaško zapel.
Nad temno goro je odprl kos neba svoje
rdeče rane in bo menda izkrvavel...

Vse ure so bolne. V njih z grozo poslušam
odnekod strastno se bližajoče korake koščene.
Vame zavel je ledeni dih in v moji mladi
duši roža samotno vene, vene, vene...

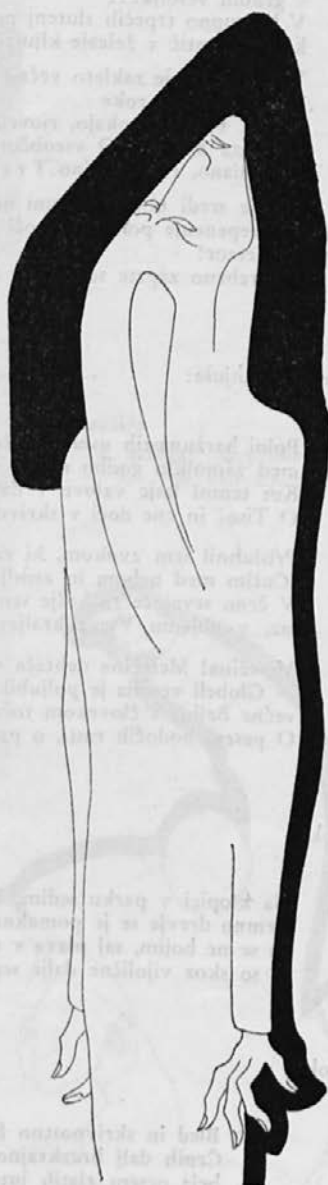
Ivanuška:

Zvezde medlijo.

Noč!
Na hribu stojim
in v mesto rjoveče pod sabo strmim:
Milijoni umetnih, silnih luči
kot žareče zmajevе oči
brizgajo svetlobo v noč,
da venec zvezd nad njim medli...
O, tam spodaj, tam se materija z duhom bori,
ga hoče s svojim lažnim sojem zatemniti
in ubiti vse življenje,
o, ubiti!

Hrepenenje

K. Kregar, osmošolec
St. Vid nad Ljubljano

Noč.

Črno bleščeče tihote bučanje
v prsih veselja...
V brezupno trpečih slutenj polja
kot ujeti ptič v železje kljujejo mrko zamaknjene sanje.

V duše nam je zakleto večno Nasprotje...
In blede, slepe roke
čakajo, molijo, stokajo, rjovejo v togo brezčutne oboke:
O groza Rešitve! O vseobčutenja Konca razpotje!
O sanjano, sveto, edino T r e n o t j e !

Stal je sredi noči brezimni neznanec, nosilec muke človeštva,
in hrepenenje polblaznih oči je sesalo v veličastni mir zvezdnega občestva:
O meteor!
— Srebrno zaprte so duri v davno klicani dvor...

Bele noči.

Polni baržunastih usmevov žubore sinjine potoki
med zamolklo godbo nijans vseprostorja.
Kot temni lasje valove v daljah modrih pobočij loki...
O Tisoč in ene noči v skrivnostne globine zatopljena morja!

Prisluhnil sem zvokom, ki zaplapolali so vame odnekod.
(Čutim med nebom in zemljo s svojim srcem utripajoče strunc.)
V črno sevajoče razkošje sem zaplul — v tajne tolmune,
jaz, v objemu Vsega kraljevska ptica-labod.

Mesečina! Mesečina dehteča v opoju bele golote, jasna, deviško mlada!
— Globeli veselja je poljubil utrinek: zapisan je plamteč praspoj
večne Bajine s človekom točassja, z menojo...
O pesem bodočih rasti, o prelestna, o silna Uteha-nada!

Nočna melodija.

Na klopici v parku sedim. Večer je umrl in je kot moja duša tih
Temno drevje se je pomaknilo tako blizu mene, da sem kakor zaprt v krsti.
Pa se ne bojim, saj plava v vrhah topolov nad mano Tvoje mehke roke dih
in so skoz vijolične dalje segli v moje belo srce Tvoji čudnotopli prsti...

Odpusti!...

Bled in skrivnostno žalosten obraz je moj.
Crnih dalj brezkrainost v bolnih sanjah vame je zavela,
bela pesem zlatih juter v mladi duši onemela.
Umrl bom. Nekoga moram srečati nocoj.

Prišel nasproti sem Ti, Tujec. Kdo si, ne vem.
V silni ljubezni hotel nekoga topló si objeti,
pa Ti v zamahu dal bele roke na križ je pripeti.
Vroče oči Ti plavajo v daljo. Trpiš in si nem.

Kri Ti kriči na čelu in vode prosiš s suhimi usti.
In nikogar ni, da bi čuval pri Tebi in Ti z dobro roko piti dal.
Glej, pred Te padem, v dlani skrivjem obraz in bom pri Tebi ostal.
Tujec, če moreš, odpusti, odpusti, odpusti!...

Deklica

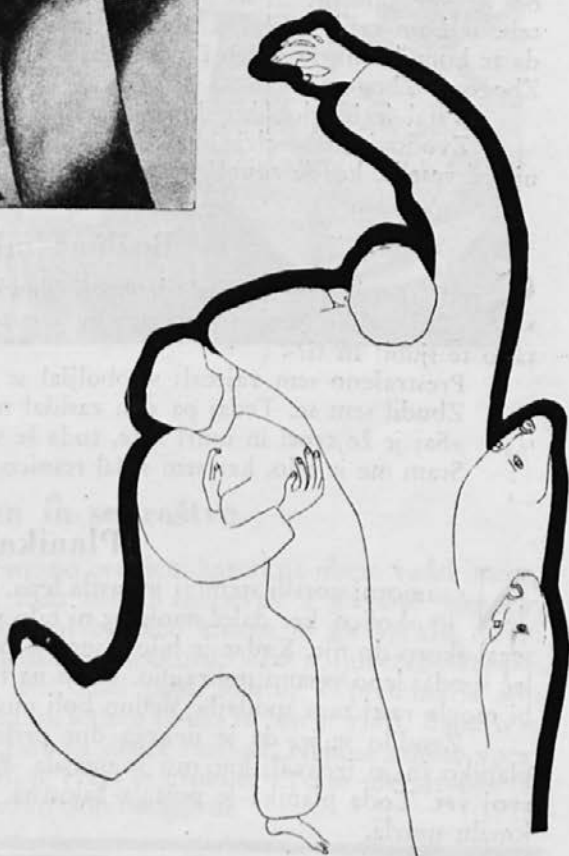
K. Kregar, osmošolec,
št. Vid nad Ljubljano

Ivanuška:

Jesenski vzdih.

O, jesenski trudni, tožni čas!
Kot nekaj črnega, svinčenega,
v duševnih tminah porojenega,
si pal nenadoma med nas.

In duša nam je v nemi boli zaihtela,
luč se je v črnih temah utopila;
pesem grobov veselje je prevpila
in srca so se v mrak in molk odela.

Prošnje

K. Kregar, osmošolec,
št. Vid nad Ljubljano

Vladimir:

Vseh vernih duš dan.

Zalostno zvonijo zvonovi, kot da bi čutili vso žalost in vse hrepenenje, ki vlada te dni na zemlji.

V žalostne misli vglobljen je stopil na pokopališče. Pred njim so vzrastli križi in spomeniki. Šel je med njimi do groba še čisto svežega in padel pred njim na kolena in se bridko razjokal:

»Mati! Kaj te res ni več? Kako pusto je brez tebe! Mati! Poglej me, mati! Brez tebe nimam več doma, sem brezdomec; povsod v napotje in nadlego, nikjer spoštovan in od nikogar pomilovan. Mati moja, kje si? Pridi k ubogi siroti! Ah, saj si tu! Nisem te videl že celo večnost. In sedaj si prišla k ubogemu otroku, ki te je tolikokrat žalil. Saj te ne bom več, mati! Samo pri meni ostani, da me ne bo strah na svetu. Kako si blede! Kaj nisi ves čas nič spala? So tvoje oči brez prestanka bdele nad mano? Tvoje skrbne, lepe oči! — Joj, molila si zame? Molila? In jaz? Sem li tudi molil? Ali sploh verujem? Ne! Sploh ne! — Mati, še malo časa ostani, mati! Saj se bom spokoril! Mati, ostani! Nočeš? Ne moreš? Ne smeš? — Ah, zopet sem sam! Toda ne! Nisem sam! Mati, gotovo misliš name. In me prosiš — — — Da, ubogal te bom. Mati, spokoril se bom, vrnil se bom k veri! Še se bova videla! Moram se vrniti, zaradi tebe se moram! Saj si pravila včasih, da ima vsak dober človek svojega angela, ki ga varuje in vodi po pravi poti. On me bo vodil. Mati, samo enkrat me še poglej! Kaj res? Uslišala si me? Mene? In tvoj obraz ni več blede, tvoje oči ne več žalostne in na tvojih ustnih se razliva nasmeh? Glej, mati zaradi tebe se bom vrnil k veri, k Bogu: ti in angel me bosta vodila po pravih potih, da te bom še enkrat videl. Da te bom večno gledal! Zbogom, mati, moli zame! Zbogom! Zbogom!«

Vstal je in globoko sklonjen odšel v cerkev in pokleknil v spovednico.

Zvonovi so veseleje doneli po neizmernem ozračju proti nebu, naznanjajoč veselje, ker je zgubljena ovca zopet našla pravo pot.

Božična misel.

Sredi spanja sem zaslišal drobčen glasek poleg sebe:

»Čuj, veliko novico ti oznanjam. Jezus je rojen. In rojen je tudi zate. Glej, tako te ljubi! In ti?«

Prestrašeno sem zajecal: »Poboljšal se bom, saj ga ne bo več žalil.«

Zbudilo sem se. Tedaj pa sem zaslišal močne besede:

»Saj je že trpel in umrl zate, toda še vedno si tak, kot si bil. Lažnivec!«

Sram me je bilo, ker sem slišal resnico.

Planika.

Na samotni gorski strmini je rastle lepa, bela planika. Kraljevala je nad svojo okolico, ker daleč naokrog ni bilo nobene druge cvetlice. Večni sneg je segal skoro do nje. Kadar je bilo jasno, je pogledala okrog sebe in zapazila daleč spodaj lepo pisano pokrajino. Čisto na tihem se ji je vzbudila želja: »O, da bi mogla rasti tam spodaj!« Vedno bolj pusto se ji je zdelo v višavi.

Zgodilo se je, da je nekega dne prišel na planino lep lovec. Zapazil je planiko in jo izruval, ker mu je ugajala. Ko je prišel domov, jo je vsadil na svoj vrt. Toda planika je postala žalostna. Povešala je svoje cvete in liste in kmalu umrla.

Sv. Stanislav

K. Kregar, osmošolec,
Št. Vid nad Ljubljano

●
Vladimir:

Ljubezen in sovraštvo.

Nekoč sem našel na polju lepo, nežno cvetlico, kateri pa nisem vedel imena. Spraševal sem prirodopisec, toda vsi so zmajevali z glavami. Ko sem šel nekoč zopet po polju, sem pokazal cvetlico kmetu in ga vprašal, če jo pozna. Kmet me je začudeno pogledal in odgovoril: »To je ljubezen! Pri nas jo vsak otrok pozna!« Zamišljen sem odšel proti mestu. V predmestju sem na neki razvalini opazil čudno rastlino, katere dotlej še nisem videl. Bahavo se je razprostirala čez vso grobljo in zatirala druge rastline. Nehote sem se vprašal, kako se imenuje. Čuden glas mi je rekel iz groblje: »To je sovraštvo!« Če bi to rastlino pokazal kmetu, bi težko dobil odgovor.

Literarni pomenki

Boltažar Ploha, Veržej. Prvi dve pesmi, ki ste nam jih poslali s svetim strahom, nista taki, da bi ju mogli priobčiti, a vendar pričata, da se boste še lahko lepo razvili, če nekoliko prisluhnete, kako mora peti pesem danes. V »Legendi« ste po čuvstvovanju sodobni, a podajanje — pravilno sicer — je hudo zastarelo. Motivno stara je tudi »Nikdar več«, ki Vam jo pa le natisnemo na tem mestu, da ne izgubite poguma.

Tako se glasi:

Pri morju deva je slonela
ob križu kamenitem.
V pristanu se je čolnič zibal
po morju valovitem.

Oj, kaj je tebi, mlada deva,
da solzno ti je lice?
Kaj vzrok je, da po licu lepem
ti tečejo solzice?

»Je maj v deželi bil in solnca klic
ga zvalil je na vodo.
Nikdar več solzne te oči
ga videle ne bodo!«

Pri morju deva je jokala
ob križu kamenitem.
V pristanu se je čolnič zibal
po morju valovitem...

Upam da bodo prihodnje Vaše pesmi že boljše in da boste imeli z njimi več sreče!

Maša, Ljubljana. Povedali smo že večkrat na tem mestu, da pismeno principiarno nikomur ne odgovarjamo, torej se boste morali zadovoljiti s temi vrstami. »Breze pod snegom« — primera s premogariji ne bo držala — je bridka, težka pesem, ki jo živijo trpeči milijoni. V sonetni obliki ste jo podali, a še neizklesano. Po mojem bi ta motiv vse drugače pel v svobodnih ritmih. Poskusite ga preliti, dasi ga v našem listu ne bi mogli prinesti. Mogoče Vam to pesem sprejmejo drugje, če jo oblikovno temeljito predelate. Druga »Dan je siv« mi ugaja, kakor je kratka in neznahtna. Iz nje diha neprisiljeno in neiskano toplo čuvstvo. Oglasite se še kaj!

V. V., Zagorje. Izmed poslanih treh priobčimo »Večer«.

Minka, B. B. Oba prispevka »Smučar« in »Duše romajo...« bom priporočil v natis, ker vidim, da Vam je pero prožno in upam, da se boste še oglasili!

M. Borisov, Celje. Pesem »Slovenski materi« ste nam poslali in skicirali njen ritem, očitno, da pokažete, kako ga obvladate, ko imate letos opraviti z njim v šoli. Pa Vam še ni prišel prav v uho in do zavesti, ker skoraj sleherni verz omalovažuje Vašo ritmično skico. Prav tako kakor ritem šepa tudi Vaš jezik, ki je vse prej ko pesniški. Le vzemite v roko letošnjo Mohorjevo knjigo o materi, ki

jo je priredil Vaš profesor, in videli boste, kako so drugi peli slovenski materi, kateri Vi v zadnji kritiki kličete:

Pač lepših dni vredna si
slovenska mati ti.
Srečo želimo ti
otročiči tvoji vsi!

Takih »pesmi« nam ne pošiljajte več!

Rihard Krasnohorsky, Ljubljana. »Večer na vrtu« je slaba verzifikacija, ki priča, da sodobne slovenske pesmi ne poznate. Nič!

Gašper Nevihta. Nekaj bomo izbrali. Pričakujem, da se še oglasite in nam pošljete kaj več!

Hotimir, Škofja Loka. Poslane štiri pesmi še niso za tisk, a radi tega ni treba, da bi izgubili pogum. Mislim, da se boste s časom naredili.

Radovanov. Nekoliko popravljeno, dasi še ni taka, kot bi si jo želel, priobčimo.

Vladimir, Dol pri Ljubljani. To pot nič, dasi je Vaš cikel o veri, upanju in ljubezni zanimiv in prav tako črtica o prijatelju. Jezik v pesmih se mi zdi prevsakdanji, ona žalost ob prijateljevem slovesu v takih razmerah neutemeljena in zato sila naivna, kar je škoda, ker se potem dejanje prav lepo razvije. Poskusite uvodne odstavke kako poglobiti! Nič ne de, če Vam zgodba za kako stran naraste!

Fran Ksaver, Sveta Marjeta. Vse Vaše pesmi so skovane v potu obraza in ne dihajo prav nič onega, kar človeka zgrabi z nepojmljivo silo. Vse je prisiljeno v Vaših verzih, ki Vas obtožujejo, da prav nič ne veste, kako se je naša pesem razvijala in razvila. Če že drugoga ne berete, bi lahko iz Mentorja videli, da s takimi elaborati ne boste v naših dneh dosegli nikakega uspeha!

Hladnov, Ljubljana. Pa bom le kratek! »Zimska pesem« mi ugaja in jo bomo priobčili. Tudi druge kažejo talent, samo nekam zmedeno je vse. Preveč se lovite za efektom v patetičnem stilizmu in se pesem, ki je sicer mestoma dobra, kar ubije. Poskusite biti elementarno preprosti in resnični in videli boste, da bo Vaša pesem boljša!

Jlenka, Moste. Bomo priobčili, da ne boste spet tako v skrbeh, kaj se zgodi z Miškom, in da bodo videli naši mladi sotrudniki, kako se godi začetnikom, kako jim je pri srcu, ko v upu in strahu čakajo, kaj bo z njihovim prvcem. Pogumno naprej, pa se še kaj oglasite!

Zarjin, Ljubljana. Mogoče bomo o priliki to in ono nekoliko opili in jo potem priobčili. Ljubše pa nam bo, če nam prihodnjič pošljete že take pesmi, da nam jih ne bo treba prav nič popravljati. To pa pravim, ker vidim v tej drugi pošiljki lep napredek.

Manko K., Ljubljana. »Sva-d-bo« ste nam poslali, v kateri opisujete ptičjo sva-t-bo! Svatba je sicer živahna, a vendar še tako podana, da je ne moremo biti veseli. Pošljite drugič kaj več in bolj izbrano!

Povest mladenke.

V solčnih žarkih.

I.

Srečala sem na stezi mladenko.
»Odkod?«

»Iz vrta otroških želja.«

Na cvetočem vrtu smo se igrali otroci. Zarja nas je budila, mrak nam je zapiral oči. Ves dan je sijalo solnce, žareče in svetlo, v morju nebeške jasnine okopano. Daleč, daleč so samevale gore in nad njihovimi vrhunci je vsak večer visela ognjena krogla. Čarobno se je zavila gora v krdelo žarkov, vzdrhtelo je življenje, zavalovilo je v večernem zraku. Zvedavo smo se ozirali iz vrta tja na zapad, kjer je gorelo. Zahotelo se nam je tistega življenja, vzeli bi mreže in bi lovili kroglo, kot metuljčka bi jo ujeli ter jo prinesli iznad gore na vrt in v vrtu bi jo lučali kot žogo, bajno, lepo, žarečo žogo.

Vrtna vrata so bila zaprta.

Prav pozno že, ko je oblakov kopica prepasala solčno kroglo, so se prav tiho odprla vrtna vrata in skozi nje so odhajali od hrepenenja gnani otroci, da ujamejo žogo nad gorami. Odhajali so veselo, razposajeno, brez besede slovesa. Kdor izmed dece ni bil zaposlen, je lahko zapazil, kdaj se je priplazil starec in je odprl vrata. Nekega dne smo se poslovile z nemim smehljajem in naša pot je zavila na cvetočo livado — k solncu.

2.

Bil je mrak v dolini, nad gorami pa je visela žareča krogla. Stale smo neme od začudenja. Oči so nam gorele, usta so se lahko odprla, lica so se rožno rdeče pobarvala, roke so se stegnile daleč, daleč.

Solnce je tonilo. Mračne roke so pograbile trakove zlatih žarkov in z njimi so potegnile še zlato žogo nekam v temo, v brezdanjo globino. Stale smo in smo drhtele, želje so objele naša srca s tistim perečim ognjem.

Noč je našla solze v naših očeh.

»Sestra, vrniva se!«

»Kam, prijateljica?«

»V vrt.«

»Ko smo stegovala roke za solncem, ko smo žarke poljubljale, ki so nas ovijali s svojo toploto, je prišel starec in je odprl vrtna vrata. Ko je tonilo solnce, jih je zaprl. Prekasno.«

»Jutri, sestra!«

»Jutri bo prav tako. Kadar je najlepše na gorah, se odpirajo vrtna vrata.«

»Potem se ne vrneva nikoli več?«

»Nikoli več!«

3.

Solnce je romalo po vsakdanji poti. Tekale smo za žarki in smo jih lovile.

Nekoč nas je zapeljal korak na cvetoče livade. Cvetlice so objemale naša obušala, omamljive vonjave so nas opajale. S prsti sem objela rumeni košček.

»Kdo vam priliva, da rastete tako ponosno?«

»Vrtnarica hodi s kanglico po livadi.«

»Kdo vas češe, ve kuštrave glavice?«
 ,Ljubeči žarki.
 »Čemu se upogibljete?«
 ,Vetrc nas draži.
 »Zapodite hudi vetrc.«
 ,Vetrc ni hud. Od rumenih ličec do plavih očesc prenaša sladke poljube, odtod jih odnaša naprej po vsej livadi in omamljena od sladkosti se klanjajo drobna stebelca.
 »Ostanem med vami.«
 ,Ostani! Z ljubeznijo vseh cvetlic bo ovil vetrc tvoje telo, lase ti bo gladil in poljubljal lica. Me pa se bomo veselo smejale in ti boš gorska vila sredi livade.

4.

Jutro si je izmilo oči. V odpirajočih se glavicah so se lesketale solze. Prišli so žarki in so jih izpili.
 Vroč je bil tisti dan. Plavici je ovenela glavica. Težko je sopla.
 »Grem, da poiščem vrtnarico.«
 Milo in proseče me je pogledala in tiho je dahnila: »Pojdi!«
 Tavala sem po stezicah, videla sem, da žalost objema moje ljubljenske, težki vzdihni so trkali na moja ušesa in so prisili.
 Iskala sem vrtnarico. Hipoma je razkrila svetloba tam na robu rožne grede kanglico in belo roko, ki jo je držala. Vrtnarica je bila. Pohitela sem k njej, toda nisem je našla.
 »Kje si?«
 Na gričku se je zasvetilo.
 »Kanglica, kanglica!«
 Tekla sem za njo vsa vesela in razigrana. Griček je bil prazen. Upehana sem obstala. Tam daleč na robu gozda je blisk presekalo senco.
 »Vrtnarica!«
 Stopila sem tja. Prevarana sem tekala od steze do steze, od gozda do polja, od grička do grička do noči.
 »Kje si?«
 Zatonilo je solnce. Utrujena in žalostna sem se vrnila na livado med cvetlice. Plakale so v večernem mraku. Premagana od boli nežnih telesc, sem se zgrudila med nje, zakrila sem obraz z rokami in zajokala. Solze so polzele med prsti na zemljo in jo močile. Tedaj je potihnilo vzdihovanje na livadi. Začudene glavice so se obračale k meni.
 ,Zakaj jočeš?«
 »Božice moje, nisem je našla.«
 ,Nisi je našla? Mnogi so jo že iskali, tekali so za njo od jutra do noči in so omagali. Še nihče ni našel vrtnarice.«
 »Toda cvetke moje, ve umirate od žeje.«
 ,O ne, blaga deklica, tvoje solze so slajše od biserne vodice.«

5.

Po deževni noči je bil dan kakor smehljajoče se lice otroka. Vi, pravljicarji, ki mislite, da prihajajo žarki mladosti iz vilinskih dvorov, kjer zajemajo gorske deklice v začaranih slapovih bele, z mavricami prepasane pene in jih v tihih nočeh prinašajo v mladostni raj, pogledjte po taki noči kralja na nebu! Vi iščete krilatcev, ki predejo bujne kodre, čarovnih sapic, ki barvajo lica in skrivnostnih plamenov, s katerimi užigajo vile ogenj v mladih srcih.

Nikjer tam, zamišljeni bajkarji! Samo solnce pogledajte in odprite oči, tisto solnce, ki prepaja naša telesa s svojimi žarki, ki nas greje in pomlaja.

Pa ne bi hrepeneli po solncu!

Zvečer je solnce pozlatilo vrhove. Kraj livade smo stale in smo zrle za njim. Nevidne moči so nas pritegovale tja na goro, tja k solncu...

Zadnji žareč poljub in zalesketalo se je na livadi za nami in pred nami, na robu stoječimi. Zapazile smo vrata, ki so vodila z livade strmo nizdol. Kam? Po tej strmini so zdrsnili žarki solnca in so nas vabili.

»Greš, sestra?«

»Kam?«

»Skozi vrata po strmini.«

»Čakaj, da zatone solnce.«

Čakali sva in strmeli. Zatonilo je solnce in mrak naju je objel. Tam na robu livade ni bilo več vrat in ne strmine, hlad je ležal povsod in naju je objemal.

V sencih.

1.

Nekega mračnega dne ni bilo solnca. Čakale smo in ga nismo pričakale. Hrepenec smo se ozirale naokoli, k nebu smo stegovale roke, naj nam pošlje solnca, pa prošnje so se odbile na gosti kopici oblakov in priletele so nazaj neuslišane. Obrnile smo oči na zemljo, na livado, na daljne griče vseokrog.

Po stezah so se šetale vile, bajne devojke s smehljajočimi se obrazi in vitkimi postavami.

»Kdo so to?« sem vprašala rožice, naj mi razkrijejo tajnost.

»Devojke nosijo srečo.«

»Kakšno srečo?«

»Vladarico zemlje.«

»Kje je ta vladarica?«

»Iz vse zemlje vodijo kot nitke ozke steze do njenih gradov, iz vsakega srca kipi k njim ogromna misel hrepenenja.«

2.

Tekala sem po stezicah, da bi ujela srečo. Prav tiho bi se splazila za devojkinim hrbtom, pograbila bi rob dolge halje in bi zaklicala. Toda kamor mi je stopila noga, tam se je naredila velika jasa in okoli nje so plesale devojke ples...

Tri najlepše sem si izbrala. Pazno sem zasledovala njih korake. Prva se je skrila za gostim grmičevjem ob ograji. Skrivaj sem se prikradla po stezici... Še en korak!... Zdaj!... Zagrabila sem v prazno, devojka pa se mi je smehljala na drugem koncu livade.

Okoli in okoli sem se pehala po skritih potih, med cveticami sem se skrivala in zadrževala sem utrip srca... Zdaj!... Ni je bilo več. Prav tam daleč se je zasvetil njen obraz.

Tako sva se igrali vsak dan in vsako noč, vedno hitrejši je bil silni beg, vedno manjša je bila razdalja med nama.

Nekoč sem jo zasačila pri ograji, med grmovjem spečo. Hotela sem odstraniti trnje. Na moji roki se je prikazala kri, devojka pa je kot blisk švignila preko livade. Bolestna je bila prevara. Ko je bežala, sem ji pomahala v slovo s klicem: »Pojdi, pojdi, vera, svojo pot, ti božanstveni, večno nedosegljivi beg! Kako naj verjamem, da si res ti, ko bežiš kot dim, kot oblak na nebu in vendar ne rosiš blagodejnega dežja in svoje miline ne razsiplješ, kot trosi dim svojo črnino!«

Druga devojka se je smehljala na nizkem gričku. Skrivaj sem se prikradla do nje. Ko sem stegnila roko, je vetrič odnesel na svojih krilih bajno prikazen.

»Neumnica,« sem se hipoma streznila, »mar se hočeš bojevati z vetrom?« Zaslepljena od bajne prikazni, sem se še enkrat vzbela za njo, da bi jo dohitela, pa je zapihala sapa in mi je razkuštrala lase.

»Čemu se peham?« sem se začudila v tihi noči. »Česa pričakujem, upam?« Znabiti ničesar. Upanje beži v vetru in jaz stegujem prazne roke za njim, pa kličem: Daj! — upanje mi miga — upaj! — veter se smeje in odpira zastorce, ki so mi zastrli slepe oči.

Tretja devojka je smuknila na vrtno gredo, kjer so dehtele rože, s trnjem ograjene in prepletene. Čim lepši je bil rožni popek, tem gostejše je bilo trnje. Med rožami je snivala devojka...

Odpirala sem trnjeva vrata, vejico za vejico, iz rok mi je kapljala kri, raztrgana je bila moja obleka in v nogah sem čutila nešteto bodic. Dolga in težka je bila borba...

V sredini grede je spala, lepa kot rože same! Strmela sem vanjo in videla sem, da jo rože zibljejo, da ji rože barvajo lica, da se v trnju razpredajo zlati kodri kot velika svilena mreža.

»Tej devojki dam poljub,« sem zahrepenela sredi rož. »Dvignila jo bom na roke in je večno ne bom izpustila.«

Blazna misel, kam si me zamotila! Devojke ni bilo več. Še drugič in tretjič in desetič sem odpirala trnjeva vrata, ki so se za menoj zopet zapirala, da sem jih morala s silo trgati v burni prevari.

Ko mi je bila obleka raztrgana, roke in noge in obraz in vse telo pa s trnjem prebodeno, ranjeno, krvavo, sem sedla poleg te pravljичne grede rož in sem se razjokala.

»Le čakaj, zala devojka! Mar ne vidiš krvi in ran? Da bi ne bila ljubezen, bi te sovražila. Zdaj pa ostanem pri tvojem vrtu in bom z rožami čula nad teboj, ti večno mirna, v bolečinah se zibajoča!«

Vidim srečo, pa v meni ni sreče in moram gledati srečo v svojo nesrečo.

»Plakam, rožice moje, sreče ni!«

»Deklica ti maloverna, kako to veš?«

»Iskala sem jo vse dni, mostove sem gradila do njenih gradov, pa nisem še nikoli dosegla njenih zakladov.«

»Mar ne poznaš pravljice? Ljudje so iskali srečo. Tavalj so po svetu in končno so utrujeni obstali pred večnim zidom, od zemlje do neba segajočim zastorom. Kadar se je dvignila strma stena, je priplula na ladji vsa zlata Neskončnost-sreča. Mostu ni bilo, ki bi vodil na krov, ljudje so se potapljali v morje in vstajali so čili in sveži, kot golobje beli in čisti. Potopili so se v objemu večnega solnca. Vedi, dekllica, do sreče ne vodi noben most, nobena pot, sreča stoji za trdim zastorom, ki zagrinja večnost.«

»Čemu se sveti in nas vabi?«

»Da nas izpopolnjuje.«

»Čemu nas vara?«

»Iz usmiljenja, da nas pripelje do spoznanja.«

Matija Kračmanov Valjavec.

Ob stoletnici njegovega rojstva.

Valjavec je naš zadnji bard, naš zadnji narodni pevec. To je skrivnost, ob kateri bo ostal kljub starosti mlad in nam bo tem ljubši, čim bolj se oddaljimo njegovemu svetu in času njegovih dni.

Stoletnica Valjavčevega rojstva! Skoraj neopaženo je šla mimo nas — Mentor je pa ne sme pozabiti.

Valjavčevo življenje — poznate ga: rodil se je 17. februarja 1831 na Srednji Beli v premožni hiši ob beli cesti pri Kračmanovih, prišel v Kranj na normalko, nato 1842 v Ljubljano na gimnazijo, ki jo je 1848 prekinil in začel doma kmetovati, se potem premislil in jo nadaljeval ter končal z maturo 15. septembra 1851, nakar je odšel na Dunaj študirat klasično in slovansko filologijo in nastopil profesorsko službo 1854 v Varaždinu, kjer je ostal do leta 1876., ko je bil prestavljen na zagrebško gimnazijo. Tu je učil do 14. januarja 1891 in potem živel v Zagrebu v pokoju do smrti 15. marca 1897.

Pusti, prazni so ti podatki. Valjavec sam nam je svoje življenje drugače podal. Berite njegov dnevnik, ki ga je lepo porabil Pregelj v biografski zgodbi »Na yakance«, berite njegove pesmi Sanje, II. — otroška doba; Zorin in Strelina — življenje na Beli in v Kranju; Sanje, III. — Tako je bilo — gimnazijska leta, Oče ino mati, Dunajske tercine, Slovo, Brezgorje, Danici, Podonavska riba, Hrepenenje, Dokler sem študiral... in druge — življenje po maturi in za časa njegovih dunajskih študij; varaždinsko življenje in svojo ljubezen je tudi še registriral v pesmih, ki jim je dal l. 1865. s svojim ro-

Kakor nas je nekoč Matija Kračmanov Valjavec spremljal od prve do šeste v Sketovih Čitankah, tako spremlja današnjega študenta v Westrovih in še v prvi Grafenauerjevi. Kdo se ne spominja Legende o nebeški gloriiji, Znamenj dežja, Tice pivke, Pastirja, Ovsenjaka, Sanj, Volka in psa in še te in one? Stare so te pesmi, a vendar diha še vedno iz njih nekaj, kar nam jih priljubi, in se radi pomudimo ob njih in jih leto za letom v šoli beremo. Kakor bi prisluhnili narodni pesmi, nam je ob njih in ko sežemo po njegovih Poezijah, se nam odpre svet, ki ga današnji rod ne pozna več, čeprav je tako lep...

Da, Valjavčevega sveta ne poznamo več, tuj nam je in oddaljen kakor njegov čas, ki je znal drugače gledati, govoriti in poslušati...

mantičnim epom Zora in Solnca slovo, zakaj poslej se je z vso vnemo in znanjem posvetil folklori in jezikoslovju (Prinos k naglasu v novoslovenskem jeziku, Rad, XLII—CXI in ponatis teh študij v 132. knjigi Rada. — Glavne točke o naglasu književne slovenščine). Valjavčevo delo na tem polju je priznala tudi Jugoslovanska akademija v Zagrebu, ki ga je imenovala za svojega člana.

Valjavčeva lirika kaže že vpliv narodne pesmi, ki ga je obvarovala, da ni šel za Koseskim, katerega vpliv je bil tedaj, ko je začel Kračmanov 1848 peti, skoraj neizbežen. Narodna pesem, Vodnik in Prešeren so premagali Koseskega v Valjavcu, dasi se tu in tam, zlasti v rimah spozabi, da se ob njih spomnimo Bleiweisovega ljubljenca. V Mentorju naj mimogrede še ugotovimo, da ni slovenskega pesnika, v katerem bi našli toliko motivov iz dijaškega življenja.

Lep je Valjavec v svoji liriki, neposreden, domač in vzdrži ob svojih sodobnikih, a vendar njegova epika, vzrastla ob narodnih motivih in dikciji narodne pesmi, je pomembnejša, pa naj nam v nji podaja legendarno snov (O nebeški gloriiji, Znamenje dežja, Odkod reveži, Starček, Tri kaplje Jezusove, Zaprta smrt, Sveti Mihel, Sveti Gregor), ali naj se naslanja na pravljice in pripovedke (Pastir, Ovsenjak, Katrinčica), naj zajema iz življenja (Bratovska ljubezen, Županja hči, Razloček, Znjica), naj iz živalskih pripovedk, ki jih je slišal med narodom, ustvarja pod Goethejevim vplivom v heksametrih naš živalski ep (Volk Rimljan, Osel, Kralj zverin, Volk in pes, Miš-deklica), naj je oseen in meditativen (Sanje) ali naj narodno pesem prelija v romantično ep (Zora in Solnca).

Ob narodni pesmi, pravljici, pripovedki, legendi, ki jo je ljubil vse dni svojega življenja, je rasel in vzrastle pesnik iz lepe Storžičeve deželice in ob stoletnici, ko naš rod išče novega človeka in nove umetnosti, bi bil lahko Valjavec znamenje: Človek, ki si se odtujil rodni zemlji in vsem tajnam in lepota, ki jih diha onim, ki jo ljubijo, vrni se k njej, ki čaka, da dvigneš neslutene zaklade!

Uvodna slika predstavlja skupino dijakov na ekskurziji pred Valjavčevo rojstno hišo. Fotografiral je te svoje tovariše, profesorja in sedanjega lastnika Valjavčevega doma Pavel Tepina, šestošolec na II. drž. real. gimnaziji v Ljubljani.

Hladnov:

Zimska pesem.

Nikjer pod sivim nebom čuti ni vsaj rahlega nemira,
šumenja gozda v vetru, vodà lesketajočih žuborenja.
Očem otožnim megla kakor v sen pogled zastira.

Tako je čudno vse in nerazrečeno v molčanju
želj, ki ne vedo poti do solnca v višinah motnih.
Brez pesmi v duši sem in truden v pričakovanju.

Samotna steza pred menoj izgublja se v meglo nemo
in za menoj se je le sled telesa v njo zarisal.
Nad mano ptica splavala je skoz tišino in se zamotala v temo.

Hudič maliči pisatelju roko
Narisal Marij Pregelj, sedmošolec na II. drž. real. gimn. v Ljubljani.

Olaf Severni:

Ave Maria.

Bim, bam, bim, bam...
Iz temnih lin
je glas zvoná
prav rahlo šel
v večerni mrak,
čez širno plan
in prek ravnin
nad temni les
v šepet dreves.
Bim, bam, bim, bam —
Popotnik v temnem lesu, kam?...

★

Vladimir:

Pomenkarju.

Glej letošnji Mentor števil. 4, str. 93!

Pogledal bi rad Vam v obraz,
Ko boste moje pesmi brali.

Toda saj vidim ga že!
Oči in usta pokončne elipse,
visoko v lasch mogočne obrvi.

Pesem dreves.

Kot vrba žalujka kje sredi grobov
trepeče drevo na dobravi
nemirno, v grozo vtopljeno.
Vejevje šušti...
Zalostno kot spevi labodji
pesem v turobnem akordu zveni.
Listje rumeno odpada;
veter ga nosi po zraku,
se z njim poigrava.
Jaz pa ob deblu stojim tako sam,
slonim in ihtim za mladostjo...
Listje rumeno mi pada
na bolni obraz
in z njim žalost v srce...

Zimska balada.

Kar čez noč so
pobelili se bregovi,
zašibili se vrhovi
temnih smrek.

Jata vran
je letela čez krajino,
zgublajoča se v sivino
krakajoč.

Glas zvoná
je zajokal v mrak večerni:
vzdihnil v boli neizmerni
je dijak...

Ilustracije.

Risal Vlado Jordan, osmošolec na II. drž. real. gimnaziji v Ljubljani. — Jordan je poleg več drugega ilustriral tudi povest Mož gozda v lanskem Mentorju in ilustrira letošnje Mla-karjeve Spomine. Te ilustracije so kot primer njegovega dela vzete iz lanskega Mentorja.

Vladimir:

Božič.

Tiho, tiho stopaj bratec!
Danes rojen nam je Jezus,
pazi, da ga ne zbudiš!

V srcu mojem zdaj počiva,
sladko spava, ker je truden.
Tiho, tiho stopaj, bratec!

Kako sem zaslužil v počitnicah ,jurja'.

Po spisu osmošolca Viktorja Bizjaka, ilustr. V. Jordan.

e od četrtega gimnazijskega razreda dalje grem vsake počitnice iskat dela. K temu me silijo domače razmere: starši me ne morejo skoro nič podpirati, pa bi sploh ne mogel študirati, če bi si v počitnicah ne zaslužil sam denarja za knjige in za obleko. Zato zamenjam vsako leto če le morem takoj, ko se konča šolski pouk, pero s krampom in z lopato ali s kakršnimkoli drugim orodjem, ne morebiti radi tega, da bi telovadil ali se z delom utrjeval — oboje mi je sicer tudi »navrženo« — ampak radi zaslužka. V nastopnjih vrsticah hočem popisati, kako sem preživel letošnje počitnice v »trudu in znoju«, čeprav ne »polnem radosti«.

Ko se je 8. junija 1930 zaključil šolski pouk, sem se takoj začel ozirati po delu. Ni ga mi bilo treba dolgo iskati. Doma sem na Primskovem pri Kranju, pičle pol ure od mesta. Pot iz Kranja na Primskovo me vodi čez znani visoki kokrski most. Na tem mostu sem dobil prvo delo. Usedle so se bile namreč kamenite kocke na obeh straneh tega novozgrajenega mostu. Tvrdba, ki je bila most zgradila, je bila po pogodbi dolžna, da to popravi. Morali smo torej odkopati in dvigniti vse kocke ter nasuti podnje peska, da so prišle višje. Pet delavcev nas je delalo dober teden dni po enajst ur na dan. Zaslužili smo po 4'25 Din na uro. Ker je bila huda suša, sem imel najprej nalogo, da sem temeljito poškopril cesto na obeh straneh mostu in po mostu samem, kajti sicer so

dvigala vozila neznošen prah. Nato sem dobil v roke samokolnico in sem dovažal potrebni pesek. Najhuje mi je bilo pri tem to, da nisem imel primernih čevljev. Svojih prazničnih čevljev se mi je zdelo škoda, drugih nisem imel, pa sem vzel očetove škornje, ki so jih bili oče že poslali v pokoj. Dobil sem hude žulje na peti in na prstih, a vse se je laže pozabilo, ko sem dobil po sedem-dnevnem delu 300 Din plače. Kakšna vsota! Kdaj že ni bilo toliko denarja v mojem žepu!

Sedaj je bilo treba iskati novega dela. Dobil sem ga pri cestnem nadzorniku Ivanu Tavčarju, ki si je ravno začel graditi novo vilo. Deset delavcev nas je kopalo temelj. Zopet sem dobil samokolnico v roke in sem odvažal prst.

Tako smo delali nekaj dni v veliki vročini, ko se je pričelo deževno vreme, ki ga je bilo v letošnjih počitnicah več nego dovolj. Sedaj ni bilo nič s kopanjem temelja. Brez dela pa vendar tudi v dežju nisem bil. Moj delodajalec me je namreč poslal na državno cesto, ki vodi iz Kranja proti Bledu, da sem pomagal zasipati cestarju manjše vdrtine (jamice), ki so se bile napravile na cesti. Ob deževnem vremenu se take jamice posebno dobro vidijo, ker se nabira v njih voda. Kakor sem bil poprej pri odvažanju ilovice ves moker od znoja, tako sem bil sedaj od dežja. Ogrnjen sem bil z veliko vrečo, a tudi ta ni mogla vedno zapreti mokroti poti prav do kože. Seveda nisem bil v svoji novi uniformi z vrečo na hrbtu posebno podoben absolviranemu sedmošolcu, a to me ni prav nič motilo.

Začelo se je zopet lepo vreme in zopet smo kopali temelj: ječala je samokolnica in kramp je pel svoj pek-pok. Solnce je hotelo nadomestiti, kar je bilo zamudilo med deževjem, in pot nam je lil s čela. Po rokah so se mi napravili od samokolnice skeleči žulji. Ker še nisem bil za delo utrjen, sta me vročina in napor hudo zdelala. Kar postaral sem se. Kako sem se spremenil ob neprestanem hudem delu, naj pokaže tale dogodek. Opoldne sem bil eno uro prost in sem hodil domov obedovat. Utrujen sem nekoč počasi korakal proti domu. Pred hišo sta se pogovarjala oče in naš sosed. Pa vpraša sosed očeta, kdo je ta — priletni mož, ki gre po cesti v smeri proti njima. Oče se je zasmel in povedal, da sem jaz dobil tako okorno hojo, odkar sem zidar.

Popoldne so tekle ure še počasneje nego dopoldne in težko sem čakal šeste ure zvečer, ko je bil moj delavnik končan; trajal je po deset, včasih tudi po dvanaest, izjemoma celo po štirinajst ur. Zaslužil sem po 4 Din na uro. Kratil sem si nekoliko čas s tem, da sem štel samokolnice, kolikokrat sem odvozil ilovico. Naštel sem do 30 samokolnic na uro.

Temelj je bil skopan, prostori za klet tudi. Treba je bilo pričeti z betoniranjem kleti. Na tovornem avtomobilu smo najprej dovažali gramoz. Na avtomobilu sta bili dve »trugi«, vsaka je držala kubični meter. Po dva delavca sta nakladala vsako trugo. Z lopatami sta metala vanjo gramoz. Stokrat in večkrat sem moral vreči, preden je bila truga polna. O, kako sem čakal, kdaj bo polna! Kakor šteje jetnik dneve, koliko časa bo še zaprt, tako sem jaz štel lopate, koliko jih bo še treba. Ko je bil avto poln, sta dva delavca pripravljala gramoz za naslednjo vožnjo, dva sta se pa peljala s šoferjem, da sta zvrčala. Jaz sem se vozil s šoferjem. Poprej mi je bilo vroče, sedaj na avtu pa hladno, tako da sem se sredi najhujše vročine — prehladil.

Ko je bilo navoženega dovolj gramoz, je bilo treba oskrbeti cementa. Dobili smo ga iz Mojstrane. Ko smo ga prenašali in prevažali, smo bili vsi sivi od njega. Imel sem ga vse polno v nosu. Ker se mi je cement notri strdil, sem dobil v nosu in pod nosom garjice.

Začelo se je betoniranje, ki je trajalo dva tedna. Beton smo pripravljali tako, da smo dali na vsakih deset samokolnic vrečo cementa. Največ

posla smo imeli z betonsko ploščo nad kletjo: napraviti smo jo morali v enem dnevu in smo delali tisti dan od petih zjutraj do osmih zvečer s polurnim odmorom popoldne.

Ta dan sem izgubil od čevlja — podplat. Čevlje sem imel namreč tako strgane, da se je potplat držal samo radi tega, ker sem ga bil privezal na ostali čevljev z žico. Ker sem imel dosti posla v vodi, je bilo to prav praktično: voda je prav tako brez znatnejše ovire tekla iz čevlja kakor v čevljev. Sedaj se je ta idila nehala in sem moral nositi svoje praznične čevlje.

Klet je bila torej dogotovljena, treba je bilo pričeti z zidanjem gornjega zidu. Najprej smo morali navoziti apna s kolodvora. Seveda se je od apna silno kadilo. Fini beli prah mi je silil v nos. Pomagal sem si na ta način, da sem imel ves čas nos zavezan z ruto. Nato smo dovažali opeko; ob štirih zjutraj sem vstajal, ko smo hodili z avtomobilom ponjo.

Moje delo je bilo odslej, da sem donašal malto ali pa podajal opeko. Če rabim izraz »podajal«, ne mislim, da sem jo komu dajal v roko; ne, metal sem opeko kvišku, nad menoj stoječi ali sedeči delavec jo je pa lovil. Moral sem jo metati precej visoko. Tega dela bi nikomur ne priporočal — za zabavo! Imel sem na rokah prste obrabljene do krvi. Tudi nekaj smečnega se mi je pri tem pripetilo. Vročina je bila huda, dan je bil dolg — pa se je delavcu nad menoj, ki si je lajšal delo in življenje s pušenjem iz pipe, malo zadremalo. Predramila ga je iz dremavice moja opeka, ki mu je — izbila ljubo pipo iz ust.

Zid je bil dograjen! Delavci so me nagovorili, da sem prinesel smrečico, jo ozaljšal s cvetjem in postavil na vrh zidu. To je znamenje, da je zidarstvo delo dovršeno (seveda samo, kar se tiče postavitve zidu) in da pridejo sedaj tesarji na vrsto, da bodo postavili ostrešje; obenem je pa ta smrečica jasen migljaj za gospodarja, da naj plača »likof«. Ko je prišel gospodar mimo, smo ga takoj opozorili na smrečico. Razumel je, kaj to pomeni, in prinesel je zvečer šest »štefanov« vina, a žal brez jedi! Kdo bo pil na prazen želodec?! Jaz sploh skoro nikdar ne pijem alkohola in sem se tudi sedaj branil, toda delavci niso odnehal, da sem ga zvrnil čašo na zdravje svojih sotrpinov.

S tem je bilo moje delo pri zidarjih končano. V naslednjih dneh sem delal zopet nekaj dni na cesti, pa pomagal sem prekriti neko hišo na Primskovem, kjer je bilo dosti strešne opeke pobite.

Poleg telesnega dela sem pa imel proti koncu počitnic še duševno delo. Ko sem namreč dokončal zvečer svoje vsakodnevno delo pri zidarjih, sem nato še pripravljaval v večernih urah nekega privatista za privatni izpit za dva razreda meščanske šole. Kandidat je res v jeseni ta izpit srečno napravil.

Zame se je pa pričela jeseni zopet šola. Dasi je res, da šola ni šala, vendar bi — če primerjam svoje poletno delo s šolskim delom — skoro rekel, da sem sedaj bolj na počitnicah, nego sem bil kot zidar. Najlepše bi bilo, ko bi človek mogel z delom menjavati: od duševnega dela bi se kolikor toliko odpočil ob primernem in ne pretéžkem telesnem delu, kot bi tudi pozneje, utrjen in okrepljen po telesnem delu, z večjo lahkoto prenašal duševno delo. Žal, da med šolskim letom to menjavanje ni izvedljivo, vsaj v zadostni meri ne. Ne dvomim pa, da se bom duševnega dela dosita najedel, preden bom imel maturo v žepu, zlasti ker izgubim toliko časa z dnevno vožnjo iz Kranja v Ljubljano in nazaj, in da se bom po maturi zopet lotil z novim veseljem — telesnega dela. Kje in kako, to je pa še v božjih rokah.

Še dve vprašanji, mislim, ima ta ali oni bravec na jeziku: prvič, koliko sem zaslužil, drugič: kako sem se počutil med delavci.

Delal sem dobra dva meseca za plačo pri tujih ljudeh in sem zaslužil vsega skupaj okroglo 2000 Din. (Nekaj časa sem pa moral delati doma, n. pr. ob mlatvi, to pa seveda brezplačno.)

Med svojimi počitniškimi tovariši — delavci — sem se v celoti prav dobro počutil. Prijatelji smo bili. Kot delavci so pa bili zelo različni, kakor je to pač povsod po svetu v vseh službah. Nekateri so pridno delali, tako da je bilo zelo neumestno, če jih je kdo priganjal; bili so pa tudi taki, da bi bili najrajši ves čas samo postavali. Tudi zasluženi denar so porabljali zelo različno. V soboto je bil dan veselja, ko smo zvečer prejeli plačilo. Nekateri so hranili denar, ob nedeljah počivali in prihajali v ponedeljek sveži na delo, drugi so pa v nedeljo bili »gospodje« in so si »ga« tako privoščili, da so se v ponedeljek »vlačili kot meglà, kot bi nikol' dekile ne b'la«, kakor nekako poje narodna pesem. Smilili so se mi in v meni se je utrdilo prepričanje, da med našimi delavci nobeno gibanje ni tako potrebno kakor navažanje k treznosti in varčnosti. Vedno manj mora biti takih delavcev, ki so podobni drugemu fantiču iz Župančičeve Zlate ptičke, ki je »samo popival, po jarkeh polegala«. Vse drugo je tudi potrebno, za kar se delavec bori v svojih organizacijah, in mu vsak, kdor njih življenje pozna, iz srca privoščiči uspeh pri njihovih težnjah. A vse to iz delavca ne more napraviti srečnega in zadovoljnega človeka, ako ne zna svojega zaslužka pravilno porabiti.

Iztok:

Bom stopil na goro.

Bom stopil na goro, da boste vsi videli,
kako sem velik, kako sem močan.
Zavriskal vam bom in slišali boste
mojo pesem pomladi iz dneva v dan.

Moja mladost je vzplavala v silen polet
nad črnimi dolinami in tesnimi prepadi.
Kdo me ustavi, da ne bi k Njemu prišel na večer
in ga poiskal med rdečimi cveti v Njegovi ogradi?

Črna deska

Današnja številka prinaša samo dijaške prispevke, kakor smo že zadnjič naznanili. Tako izpolnjujemo pogoste Pomenkarjeve obljube, da bo to in to priporočil uredniku za tisk — pa radi tesnega prostora v listu ni prej moglo priti na vrsto; potem pa menimo, da ni odveč, ako se takole skupno pokaže, kaj zmora naš najmlajši pisateljski rod. Želimo, da bi številka ugajala, komur bi pa ne, naj sporoči, kaj mu ni všeč.

Prihodnja številka izide za veliko noč.

Naročnino dolguje upravi še marsikateri naročnik, tudi poverjeniki še niso vsi izpolnili svojih obveznosti! Ali se ne zavedajo, koliko sitnosti, stroškov in težav povzročajo s svojo malomarnostjo upravi?

Prosimo najlepše vse dolžnike: storite takoj svojo že hudo zanemarjeno dolžnost, poravnajte naročnino takoj!

K O N E C 7 . Š T E V I L K E

KNJIGARNA NOVA ZALOŽBA

Trgovina s pisarniškimi
potrebščinami

r. z. z. o. z.

v Ljubljani, na Kongresnem trgu

priporoča dijakom in njih staršem bogato izbiro vsakršnih šolskih in pisarniških potrebščin, vse knjige za šole, zvezke, pisalno in risalno orodje, barve, papir za risanje in za načrte itd.

★

Kdor kupi za 100 Din, dobi na izbiro: Podobe iz sanj (Cankar), ali dramo Kasijo (Majcen), ali pesmi Tristia ex Siberia (Mole) kor dar. — Pri Novi Založbi je izšla Literarna veda (dr. Keleminova).

Trgovske knjige in šolski zvezki.

Vedno v zalogi:

glavne knjige, ameriškanski journali, štrance, spominske knjige, bloki, mape i. t. d.

Na debelo! Na drobno!

ANT. JANEŽIČ

LJUBLJANA

Florjanska ul. št. 14

Knjigoveznica, industrija
šolskih zvezkov in
trgovskih knjig.

LJUDSKA POSJOJILNICA

reg. zadruga z neomej. zavezo.

v LJUBLJANI

obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri, vezane vloge po dogovoru ter brez vsakega odbitka.

Tudi rentni davek plačuje
posojilnica sama.

Svoje prostore ima tik za frančiškansko cerkvijo, v lastni palači, zidani še pred vojno iz lastnih sredstev. Poleg jamstva, ki ga nudi lastna palača, veleposestvo in drugo lastno premoženje, jamčijo pri Ljudski posojilnici kot zadrugi z neomejenim jamstvom, za vloge vsi člani s svojim premoženjem, ki presega večkratno vrednost vseh vlog.

Hranilne vloge znašajo nad
160 milijonov Din.

TISKARNA SLOVENIJA

DRUŽBA Z OMEJ. ZAVEZO

v LJUBLJANI

WOLFOVA ULICA ŠT. 1

IZVRŠUJE VSA V
TISKAR. ŠTROKO
SPADAJOČA DELA
PO ZMERNIH CENAH

ČASOPISI, KNJIGE,
BROŠURE, VABILA,
PLAKATE ITD. ITD.

USTANOVLJENA LETA 1889.

Telefon šte. 16.

Poštni ček. 10.533.

Stanje vložnega denarja nad 300 milijonov dinarjev (1 milijarda in 200 milijonov kron).

**MESTNA HRANILNICA
LJUBLJANSKA
(GRADSKA ŠTEDIONICA)**

**LJUBLJANA
PREŠERNOVA ULICA**

sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju. Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Jamstvo za vse vloge in obresti,

tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej sodišča denar nedoletnih, župnijski uradi cerkveni in občine občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki

nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tu popolnoma varen.